Naturvårdsenheten

Se sändlista

BILDANDE AV HÅMANSMARENS NATURRESERVAT

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) det område som avgränsats på karta enligt bilaga 1 och 2, med den gräns som slutligen märks ut i fält, som naturreservat. Naturreservatets namn ska vara Håmansmarens naturreservat.

För att tillgodose och uppnå syftet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet (se Föreskrifter för naturreservatet samt karta i bilaga 3).

Slutligen fastställer länsstyrelsen med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. skötselplan enligt bilaga 4 för naturreservatets långsiktiga vård. Förvaltare för naturreservatet ska vara länsstyrelsen.

Förevarande beslut träder i kraft när det vinner laga kraft. Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet. Föreskrifterna enligt punkten C om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet och om ordningen i övrigt inom naturreservatet träder dock i kraft den dag som framgår av kungörelsen i länets författningssamling, och dessa föreskrifter gäller därvid enligt 7 kap. 30 § andra stycket miljöbalken omedelbart, även om de överklagas.

Uppgifter om naturreservatet

Benämning:	Håmansmarens naturreservat
NVR-id:	21-2046108
Kommun:	Gävle
Lägesbeskrivning:	12 km nordost Gävle. Se bifogad översiktskarta (bilaga 2)
Centrumkoordinater (SWEREF99 TM):	N: 6738794 E: 625482
Gräns:	Se bifogad beslutskarta (bilaga 1), gränsen är markerad med den streckade linjen, samt brytpunktskarta (bilaga 5).
Fastigheter & markägare:	Del av Varva 3:1, AJ Sverige Aktiebolag Del av Hille 3:3 (fastighetsbildning pågår), Staten genom Naturvårdsverket
Areal (från VIC Natur):	Total areal 16,7 ha Landareal 15,3 ha Produktiv skogsmark 11,5 ha
Natura 2000-område:	SE 0630241, Håmansmaren
Förvaltare:	Länsstyrelsen i Gävleborg
Friluftsliv:	Området är av litet intresse för friluftslivet.

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara och vårda den biologiska mångfalden och den värdefulla naturmiljön i området. Syftet är vidare att områdets hydrologi med grundvattenrörelser, vattenståndsvariationer och vattenkvalitet bevaras från fysisk påverkan. De värdefulla livsmiljöerna rikkärr, kalkrika tjärnar, sumpskogar, kalkgranskogar, kalkfuktängar och tidvis vattenfyllda sänkor med dess typiska växt- och djursamhällen ska bevaras.

Naturreservatet ingår i det europeiska nätverket Natura 2000 som upprättats med ledning av direktiv från EU. Natura 2000-habitaten 3140 Kalkrika oligomesotrofa vatten med bentiska kransalger, 9010 Västlig taiga, 7230

Rikkärr och 9080 Lövsumpskogar av fennoskandisk typ ska ha gynnsamt tillstånd*.

Typiska arter som gulyxne**, kransalger av släktet Chara, dunmossa, späd skorpionmossa, ängsstarr, gräsull och ängsnycklar ska ha gynnsamt tillstånd, liksom de skyddsvärda arterna kalkkärrsgrynsnäcka**, citronfläckad kärrtrollslända**, bred gulbrämad dykare**, bred paljettdykare**, hårstarr och loppstarr.

Syftet ska nås genom att:

- Exploateringar och arbetsföretag i området förhindras så att områdets natur inklusive hydrologi och vattenkvalitet skyddas.
- Naturliga processer tillåts verka.
- Inget skogsbruk får bedrivas i området.
- Rikkärr tillåts inte växa igen med tät vass eller vedväxter.
- Röjning av vedväxter och regelbunden slåtter genomförs i några områden med kalkfuktäng, kärrfönster och rikkärr.
- Kantzoner mot tidvis vattenfyllda sänkor, kärr, fuktäng och tidigare inäga vårdas för att skapa brynövergångar med varierad busk- och trädslagsammansättning och för att gynna flora och fauna.
- För särskilt skyddsvärda arter kan riktade åtgärder bli aktuella, så länge de inte kan skada andra prioriterade naturvärden.

Skäl för beslutet

De prioriterade bevarandevärdena är de naturvärden som är knutna till våtmarkerna med rikkärr, tjärnar, sumpskog och tidvis vattenfyllda sänkor. Här ingår de naturtyper och arter som nämns i syftet.

Områdets främsta värden ligger i de två starkt kalkpräglade naturtyperna näringsfattiga kalkvattentjärnar och rikkärr, men även sumpskogarna och kalkbarrskogen har höga värden. Dessutom finns några mindre och tidvis vattenfyllda sänkor av högt värde. Kombinationen av kalkrik morän och

* =Gynnsamt tillstånd (på objektsnivå) är jämförbart med begreppet gynnsam bevarandestatus. Vad som menas med gynnsam bevarandestatus definieras i 16 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.
** Arter upptagna i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, det s.k. art- och habitatdirektivet.

ostörda hydrologiska flöden är en förutsättning för dessa bevarandevärden. Området är mycket artrikt och innehåller ett stort antal växter, djur och svampar som signalerar naturvärden. Rödlistade arter finns inom de flesta organismgrupper. Flera arter och naturtyper når här sin svenska nordgräns.

I de grunda kalkrika tjärnarna och gölarna förekommer en rad skyddsvärda arter, bl.a. blodigel, bred gulbrämad dykare och flera andra insekter som är upptagna i art- och habitatdirektivet. Mellansträfse och ett par andra kransalger bildar glesa mattor över bottnarnas kalkgyttja. I gölarnas gungflykanter och i blöta delar av rikkärren hittar man lokalt den rödlistade gulyxnen, här på sin nordligaste lokal i Europa. Större vattensalamander har påträffats i en av de tidvis vattenfyllda gölarna i området.

Många olika rikkärrsmossor förekommer i kärrens brunmossemattor. Bland dessa kan nämnas grov gulmossa, maskgulmossa och späd skorpionmossa. Andra skyddsvärda arter i kärren är bl.a. citronfläckad kärrtrollslända, kalkkärrsgrynsnäcka, ängsstarr, loppstarr, hårstarr, vildlin och smalfräken.

För att bevara naturvärdena krävs att skogsbruk upphör och att området skyddas mot verksamheter som kan påverka områdets hydrologi. Skogen och myren lämnas för i huvudsak fri utveckling, men vid behov kan skötselåtgärder i syfte att bevara och utveckla vissa värden vidtas så som åtgärder för att förhindra igenväxning.

Området är utpekat i Myrskyddsplan för Sverige (objekt 1009352, Håmansmaren och Gräsharen, X18). Avsikten med myrskyddsplanen är att ge Sveriges värdefullaste våtmarker ett långsiktigt skydd.

Föreskrifter för naturreservatet

Reservatsföreskrifterna utgör inte hinder för normalt underhåll av, till området angränsande, vägar. De utgör inte heller hinder för länsstyrelsen eller av länsstyrelsen utsedd uppdragstagare att utföra inventeringsverksamhet, nödvändig insamling av bestämningsmaterial, eller annan dokumentation av växt- och djurliv, andra naturförhållanden och friluftsliv inom naturreservatet. Vidare utgör inte föreskrifterna under A och C nedan, hinder för förvaltaren av naturreservatet eller av förvaltaren utsedd uppdragstagare att utföra de åtgärder som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet, som framgår av föreskrifterna B1-B8 nedan och som preciseras i fastställd skötselplan.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som gäller enligt andra författningar är det förbjudet att

1. avverka träd eller buskar, eller att ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle,

2. uppföra eller anlägga byggnad, brygga, bro, mast, antenn, torn, campingplats, luft- eller markledning, stängsel, hägnad eller annan anläggning,

3. anlägga väg, stig, vandringsled eller parkeringsplats,

4. bedriva vattenverksamhet, som t.ex. att utföra vattenreglering eller leda bort vatten,

5. bedriva täkt, anordna upplag, borra, mejsla, måla, spränga, gräva, schakta, dämma, tippa, fylla ut, dika, dikesrensa, muddra, eller på annat sätt skada mark och block,

6. bedriva mineralutvinning,

7. använda eller sprida kemiska och biologiska bekämpningsmedel, kalk, gödselmedel eller växtnäringsämnen,

8. framföra motordrivet fordon,

9. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift,

10. plantera in eller sätta ut växt- eller djurart,

11. upplåta mark för organiserade tävlingar,

12. upplåta mark för militära övningar.

Föreskrift 8 ovan utgör inte hinder för älgdragare eller liknande som behövs för uttransport av större vilt från området vid den jakt som är tillåten i naturreservatet. Uttransporten ska ske på så sätt att skador på mark och vegetation undviks.

Föreskrift 9 ovan utgör inte hinder för uppsättning av de skyltar eller den tillfälliga markering som behövs i samband med den jakt och det fiske som är tillåtet eller förbjudet i naturreservatet.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla visst intrång

För att tillgodose syftet med naturreservatet förpliktigas ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla följande intrång.

1. Utmärkning av naturreservatets gräns enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

2. Återkommande bekämpning av invasiva arter och icke inhemska trädslag i naturreservatet.

3. Uppsättning och underhåll av informationstavlor.

4. Anläggning och skötsel av mindre parkeringsplats, enligt karta i bilaga 3.

5. Genomförande av åtgärder för att förbättra hydrologiska förhållanden i området, så som igenläggning av diken och återställning av rensade eller sänkta vatten.

6. Genomförande av återkommande skötselåtgärder så som utglesning eller röjning av uppväxande vedväxter, vasslåtter, slåtter av rikkärr och fuktängar, enligt karta i bilaga 3.

7. Röjning av mindre brukningsvägar till områden med skötsel.

8. Undersökning och dokumentation av växt- och djurliv, andra naturförhållanden och friluftsliv.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet

Utöver vad som gäller enligt andra författningar är det förbjudet att

1. framföra motordrivet fordon,

2. ta ved. Eldning är endast tillåten om egen ved tagits med.

3. fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående eller omkullfallna träd och buskar,

4. skada, plocka eller samla in växter, svampar, alger och lavar

5. klättra i boträd, uppehålla sig nära rovfågelbo, lya eller gryt, samla in djur eller på annat sätt skada eller störa djurlivet,

6. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift,

7. skada fast föremål eller ytbildning, så som att omlagra eller bortföra sten, gräva, eller därmed jämförligt,

8. använda området för organiserade tävlingar,

9. använda området för militära övningar.

Föreskrift 4 ovan utgör inte hinder för plockning för eget behov av sådana bär, matsvampar och växter som inte rödlistade.

Föreskrifterna 1, 5 och 6 ovan utgör inte hinder för innehavare av särskild rätt i samband med den jakt som är tillåten i naturreservatet.

Andra bestämmelser som gäller för området

Naturreservatet är även Natura 2000-område (SE0630241). För verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-området krävs tillstånd enligt 7 kap 28 a-29 §§ Miljöbalken. För Natura 2000-området finns en upprättad bevarandeplan.

Även om en verksamhet eller åtgärd inte är förbjuden enligt naturreservatets föreskrifter kan anmälan, tillstånd eller samråd ändå krävas t.ex. tillstånd/anmälan till vattenverksamhet eller samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.

Ärendets beredning

Områdets höga naturvärden uppmärksammades första gången i naturvårdssammanhang 1984 i samband med Länsstyrelsens inventering av skyddsvärda myrar. Området lyftes in i Myrskyddsplan för Sverige (Naturvårdsverket 1994) som identifierar de mest angelägna naturskyddsobjekten inom miljömålet myllrande våtmarker. Området är även med i det europeiska Natura 2000-nätverket och 2005 upprättades en bevarandeplan för Natura 2000-område, som sedan har uppdaterats 2016. Efter länsstyrelsens fältbesök 2002 och 2005 korrigerades gränserna för ett eventuellt naturreservat för att bättre fånga upp naturvärdena och samtidigt hålla samman kärnan av det mycket värdefulla och kalkpåverkade våtmarksområdet. Under 2009 genomförde länsstyrelsen en bottenfaunaundersökning. Då gjordes också kompletterande fältinventeringar och ett första förslag till skötselplan och

reservatsbeslut. Arbetet gjordes av Magnus Andersson, Foran på uppdrag av länsstyrelsen.

Förbudet mot att avverka träd eller buskar, eller att ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle, medför att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom berörda fastigheter. Värdering av marken gjordes 2009 av N. A. Stefansson AB och uppdaterades 2015 av Svefa AB.

Två fastigheter berörs av naturreservatet. Den del som tillhör fastigheten som ägdes av Bergvik Skog AB förvärvades av staten 2014 inom ramen för det nationella bytesmarkspaketet ESAB (Ersättningsmark i Sverige AB). Den andra fastigheten ägdes tidigare av Svenska kyrkan, och även denna del var aktuell för förhandling om bytesmark inom ESAB. Dialog och förhandling med kyrkan pågick fram till 2015, då fastigheten istället såldes till AJ Sverige AB. En ny förhandling startades därför upp 2016 och sköttes av Torkel Öste AB. Överenskommelse om ersättning enligt 34 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. och enligt 31 kap. miljöbalken träffades med AJ Sverige AB i februari 2017.

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, har Länsstyrelsen gjort bedömningen att föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Remissynpunkter

Beslut och skötselplan skickades på remiss till sakägare, myndigheter och andra berörda den 1 juli 2019. Inga sakägare har yttrat sig över remissen. Skogsstyrelsen har anfört att man inte har något att erinra mot förslaget och Sveriges Geologiska Undersökning har meddelat att man inte har några synpunkter. Gävle kommun har genom Samhällsbyggnadsnämnden yttrat sig. Man anser att det är ett bra förslag till beslut och skötselplan men föreslår några justeringar. Inom planlagt område som berör en liten del kring Harkskärsvägen i norr bör det finnas möjlighet att fälla riskträd eller göra säkerhetsröjningar om behov uppstår. Kommunen framför också att det kan uppstå behov av en breddning av vägen eller anläggande av gång- eller cykelväg.

Med anledning av vad kommunen anfört har det förtydligats att föreskrifterna inte hindrar normalt underhåll av den väg som angränsar till området. En bredning eller ändrad sträckning av vägen in i reservatet kräver dock en särskild dispensprövning.

Länsstyrelsens motivering av beslutet

Tillämpliga bestämmelser

Enligt 1 kap. 1 § andra stycket miljöbalken ska densamma tillämpas så att bl.a. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas och den biologiska mångfalden bevaras.

Enligt 7 kap. 4 § första stycket miljöbalken får länsstyrelsen förklara ett mark- eller vattenområde som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer, tillgodose behov av områden för friluftslivet, samt även för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer, och/eller skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter.

Enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken, följer att det i beslutet ska anges de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet. Enligt paragrafens tredje stycke får länsstyrelsen meddela beslut om nya inskränkningar eller nya skäl för naturreservat om det behövs för att uppnå syftet med skyddet.

Enligt 7 kap. 6 § miljöbalken får länsstyrelsen förplikta ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla visst intrång om det behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet.

Enligt 7 kap. 25 § miljöbalken gäller att vid prövning av frågor om skydd av områden skall hänsyn tas även till enskilda intressen. En inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten som grundas på skyddsbestämmelse i kapitlet får därför inte gå längre än som krävs för att syftet med skyddet skall tillgodoses.

Enligt 7 kap. 30 § första stycket miljöbalken jämfört med 22 § första meningen förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. får länsstyrelsen meddela föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet.

Beskrivning av området

Det 16,7 ha stora området ligger 12 km NO om Gävle i det flacka kustområdet mellan Utvalnäs och Eskön. Reservatet ligger på en nivå mellan 1 och 10 meter över havet och bildar ett par avsatser åtskilda av en liten sluttning. Skogs- och våtmarkerna är därmed förhållandevis unga och har utvecklats efter landhöjning de senaste 1000 åren. Området innehåller fyra små tjärnar (varav

en igenvuxen) kantade av gungflyn och kärr, samt några tidvis vattenfyllda sänkor, allt omgivet av barrdominerad ungskog och lövsumpskog. Naturtyperna är starkt präglade av kalkinnehållet i den morän som fördes hit från Bottenhavet med inlandsisen. Floran är rik och trots den begränsade arealen har här exempelvis hittats elva olika arter av orkidéer.

Harkskärskusten har tidigare använts för fiske och fäbodbruk. Den ursprungliga fiske- och fäbodplatsen låg vid Storvreten alldeles öster om området. Några kilometer västerut ligger ytterligare fyra fäbodplatser. Fram till 1940-talet har kärr och skogar påverkats av betande djur och möjligen också av kärrslåtter. Markanvändningen har under senare tid varit skogsbruk. Större delen av skogsmarken har varit kalavverkad under 1960- och 70-talet. I ena hörnet av området finns en liten avslutad deponi för hushållsavfall och muddermassor.

Rikkärren är mestadels öppna och plana, men kantas ställvis av kärrskog, vilket under ohävdade förhållanden är en följd av naturlig succession. Att ganska stora delar av kärren intas av vass är troligen också en del av denna succession, men kan också ha orsaker som kvävenedfall eller upphört bete eller slåtter. För att säkerställa förekomsten av igenväxningskänsliga och hävdgynnade arter i området behöver vissa delar av rikkärren hävdas med röjningar och slåtter.

I söder rinner bäcken genom en liten göl som hyser större vattensalamander. En smal trädbård skiljer gölen från ett större hygge. En annan värdefull naturtyp utgörs av de tidvis vattenfyllda svackorna i nordväst. De är öppna och har en kärrartad vegetation i botten med bland annat den exklusiva grova gulmossan i den västra gläntan. I kanten av den östra gläntan växer den sällsynta strandviolen på sin nordligaste lokal längs kusten.

Området innehåller mindre partier med värdefulla sumpskogar av olika slag, ofta lövrika och översilade av tillrinnande bäckar. Många träd står på socklar. Sumpskogarna har en rik och skyddsvärd flora av kärlväxter och mossor. Flera signalarter indikerar skoglig kontinuitet och tillgång på död ved. Ett litet parti med kalkgranskog har trots en låg ålder redan en skyddsvärd kärlväxtflora.

Effekter på ekosystemtjänster

Bildandet av Håmansmarens naturreservat inverkar på flera ekosystemtjänster men eftersom området är litet blir inverkan marginell i de flesta avseenden. Beslutet har störst positiv effekt på de stödjande ekosystemtjänster som är kopplade till artbevarande och biologisk mångfald och störst negativ effekt på försörjande ekosystemtjänster som är kopplade till skogsbruk.

Bedömning

Området behöver skyddas som ett led i genomförandet av myrskyddsplan för Sverige, för att tillgodose behovet av hydrologiskt intakta kalkrika våtmarker och för att bevara dess speciella växt- och djurliv. Området bidrar därmed till att uppfylla miljökvalitetsmålet ”Myllrande våtmarker” som innebär att våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet skall behållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.

I Länsstyrelsens rapport ”Värdefull natur i Gävleborg” (1997:12) pekas Håmansmaren ut som ett område med högsta naturvärde. Håmansmaren (SE0630241) ingår även i det europeiska nätverket Natura 2000 som upprättats med ledning av direktiv från EU. Natura-skyddet omfattar vissa arter och de viktigaste naturtyperna, men inte alla. Genom att hela området nu inkluderas inom naturreservatet säkras det långsiktiga skyddet av detta område ytterligare och underlättar länsstyrelsens förvaltning av området. Naturreservatet ingår i ett område av riksintresse för naturvården (stöd av miljöbalken, 3:e kap. 6 §), och ska skyddas mot ingrepp som påtagligt kan skada naturmiljön. Länsstyrelsen bedömer att det ligger i linje med riksintressena att skydda detta område.

Enligt Gävle kommuns fördjupade översiktsplan ”Gävle kommun 2030” (antagen 2017-12-11) anges Håmansmaren som ett område där reservatsbildning pågår av länsstyrelsen. Området redovisas också som befintligt Natura 2000-område. Området beskrivs under riksintresse för naturvård och Natura 2000, tillsammans med det intilliggande området Harkskärsfjärden. Länsstyrelsen bedömer att naturreservat är den lämpligaste skyddsformen och att bildandet av reservatet överensstämmer med intentionerna i kommunens översiktsplan.

Länsstyrelsen bedömer att skogsbruk, andra arbetsföretag eller anläggningar ej går att förena med bevarande av områdets värden. Området är av stort värde för bevarande av den biologiska mångfalden. Det är därför enligt länsstyrelsens bedömning ett område som i enlighet med 1 kap. 1 § miljöbalken bör skyddas som naturreservat enligt 7 kap. 4 § miljöbalken. Att så sker bedöms vara förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenområdena enligt 3 och 4 kap. miljöbalken.

I reservatsbildningsprocessen ingår som en del att i alla frågor göra en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen med den utgångspunkten att det ska finnas en rimlig balans mellan de värden som ska skyddas genom förbudet/inskränkningen, och den belastning som förbudet/inskränkningen har för den enskilde. Vid denna avvägning, enligt 7 kap. 25 § miljöbalken, har länsstyrelsen funnit att naturreservatets avgränsning och de inskränkningar som gjorts i rätten att använda mark- och vattenområden (föreskrifterna) är

nödvändiga, och att de inte går längre än vad som krävs för att uppnå syftet med naturreservatet.

Länsstyrelsen bedömer att de positiva effekterna för den biologiska mångfalden och för allmänheten är så stora att de överväger de negativa effekter som kan uppstå för allmänheten och för berörda fastighets- och sakägare.

Upplysningar

Länsstyrelsen kan med stöd av 7 kap. 7 § andra stycket miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte (7 kap. 26 § miljöbalken). Enligt 7 kap. 7 § sista stycket miljöbalken gäller att beslut om dispens får meddelas endast om intrånget i naturvärdet kompenseras i skälig utsträckning på naturreservatet eller på något annat område.

Länsstyrelsen ska bedriva tillsyn över naturreservatet. I tillsynen ingår att tillse att reservatsföreskrifterna följs.

Av 29 kap. 2 och 2 a §§ miljöbalken följer bland annat att det kan medföra straffansvar att orsaka skada i eller bryta mot föreskrift som meddelats för ett naturreservat.

Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Eftersom naturreservatet syftar till att bevara biologisk mångfald ska eventuella vindfällen och stormskadad skog lämnas. Bestämmelserna i 5, 6 och 10 §§ skogsvårdslagen (1979:429) ska inte tillämpas inom naturreservatet.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bilaga 6.

Beslutet har fattats av landshövdingen Per Bill. Ärendet, som har föredragits av ekolog Peter Ståhl.

Per Bill

Peter Ståhl

Denna handling är godkänd i Länsstyrelsens elektroniska system och har därför ingen namnunderskrift.

Bilagor:

1. Beslutskarta
2. Översiktskarta
3. Föreskriftskarta
4. Skötselplan
5. Brytpunktskarta och koordinatförteckning
6. Hur man överklagar
7. Sändlista

Postadress Länsstyrelsen, 801 70 Gävle
Besöksadress Borgmästarplan
Telefon 010-225 10 00
Fax 010-225 11 50
Webbadress www.lansstyrelsen.se/gavleborg
E-post gavleborg@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen Gävleborg

Tillhör beslut
2019-12-09

Dnr 5421-2011
80-244

Bilaga 1

Håmansmarens naturreservat
Beslutskarta

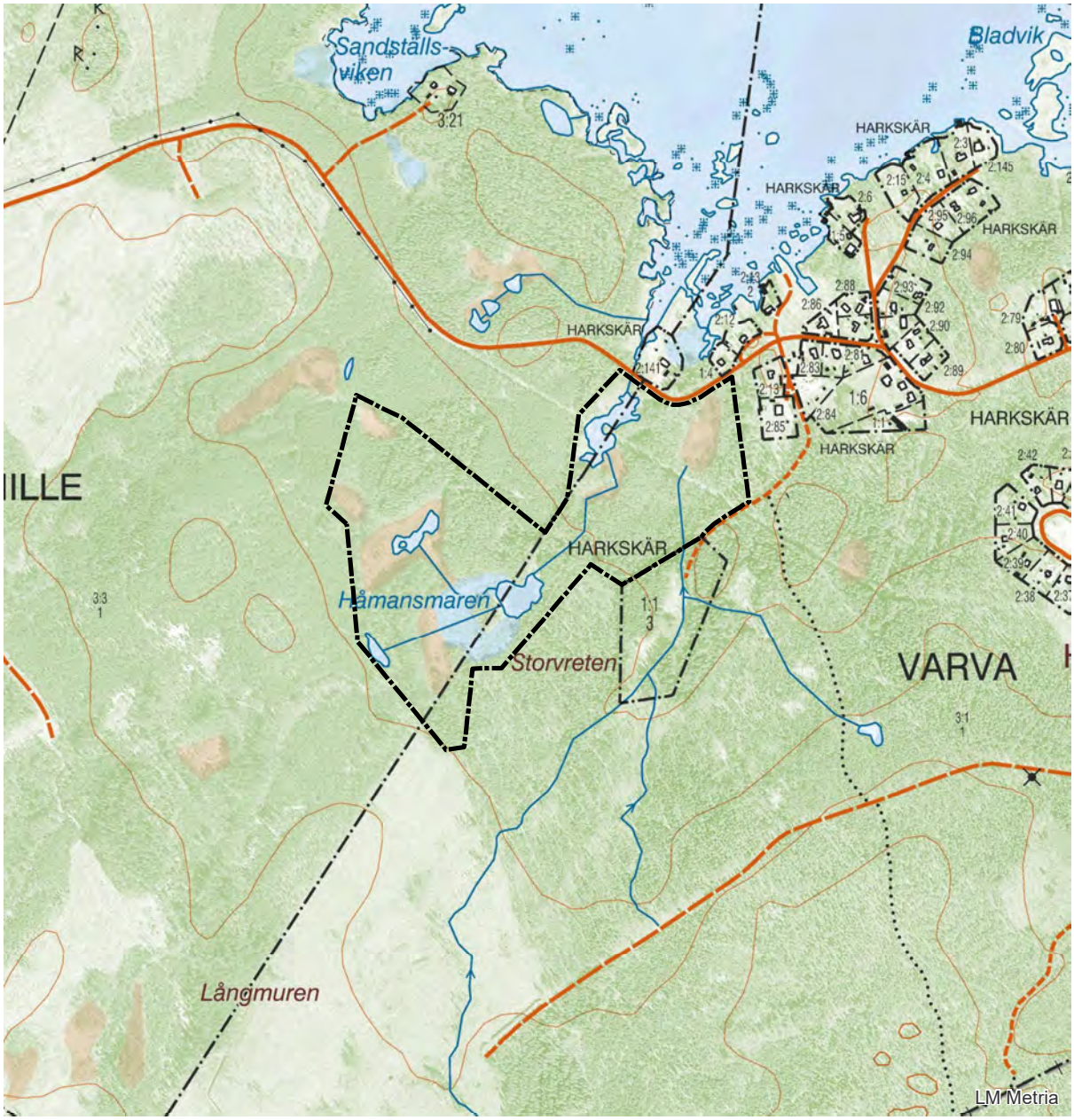

Bakgrundskarta: Fastighetskartan

Centrumkoordinater N: 6738794 E: 625482

Skala 1:10 000

0 45 90 180 270 360 450 Meter

Beslutskarta för Håmansmarens naturreservat
Gränsen är inmätt i fält

Gräns för naturreservatet

Fastighetsgränser

N

© Lantmäteriet Geodatasamverkan och © Länsstyrelsen Gävleborg

Postadress	Besöksadress	Telefon	Faxnummer	E-post adress
Länsstyrelsen 801 70 Gävle	Borgmästarplan	010-225 10 00	010-225 11 50	gavleborg@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen Gävleborg

Tillhör beslut 2019-12-09

Dnr 5421-2011
80-244

Bilaga 2

Håmansmarens naturreservat
Översiktskarta

Bakgrundskarta: Vägkartan

Skala 1:80 000

0 0,5 1 2 3 4 Kilometer

Centrumkoordinater (SWEREF99 TM)
N: 6738794 E: 625482

Håmansmarens naturreservat

N

Postadress	Besöksadress	Telefon	Faxnummer	E-post adress
Länsstyrelsen 801 70 Gävle	Borgmästarplan	010-225 10 00	010-225 11 50	gavleborg@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen Gävleborg

Tillhör beslut 2019-12-09

Dnr 5421-2011
80-244

Bilaga 3

Håmansmarens naturreservat
Föreskriftskarta

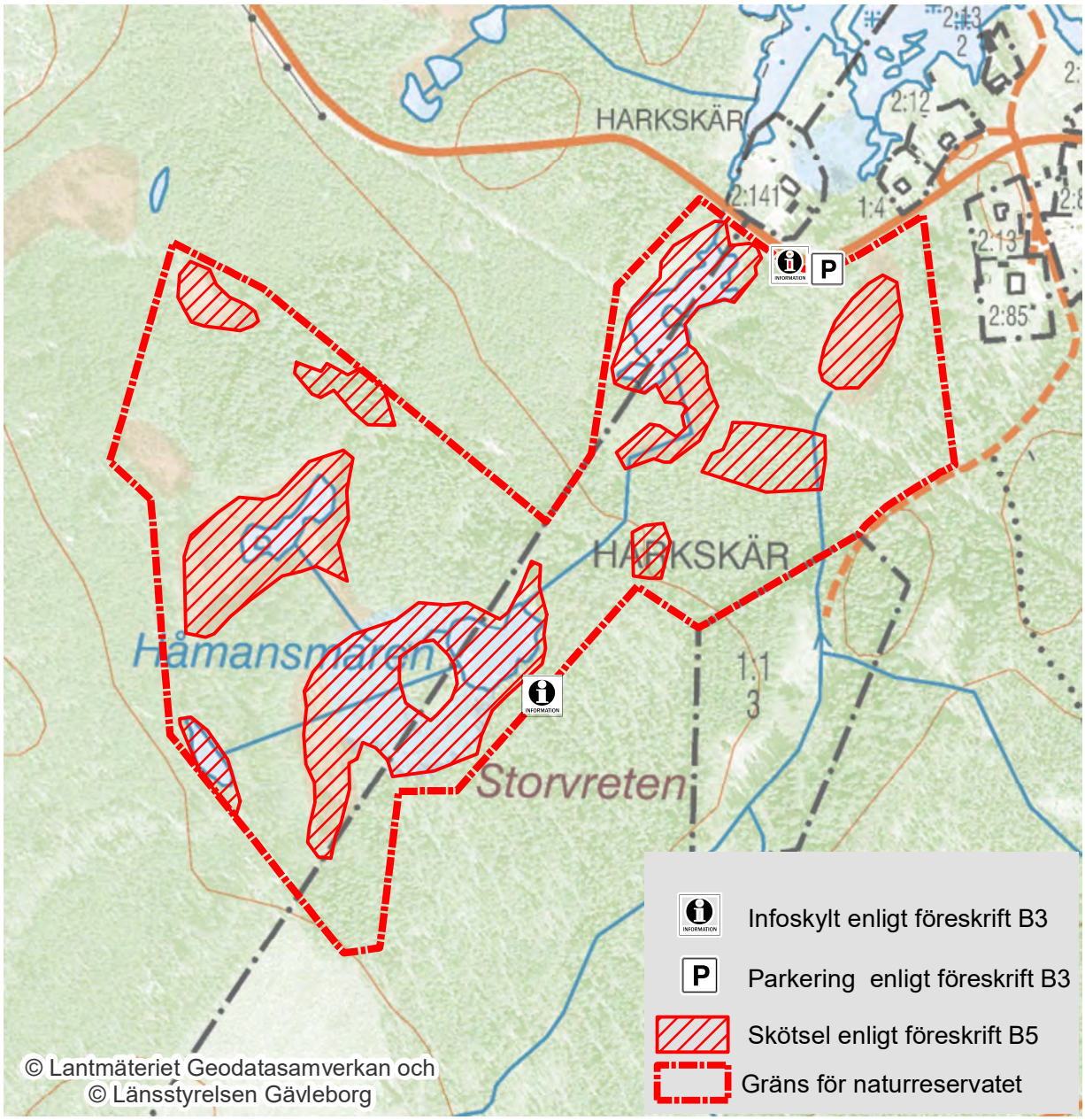

Bakgrundskarta: Fastighetskartan

Skala 1:5 000

0 15 30 60 90 120 150 Meter

Karta tillhörande skötselplan för Håmansmarens naturreservat
Gränsen är inmätt i fält

Centrumkoordinater (SWEREF99 TM)
N: 6738794 E: 625482

Postadress	Besöksadress	Telefon	E-post adress
Länsstyrelsen 801 70 Gävle	Borgmästarplan	010-225 10 00	gavleborg@lansstyrelsen.se

Naturvårdsenheten

SKÖTSELPLAN FÖR HÅMANSMARENS NATURRESERVAT

BESKRIVNINGSDEL

I skötselplanen anges bevarandemål för naturreservatets olika skötselområden och åtgärder som behövs för att uppfylla bevarandemålen. Naturreservatet ska utmärkas genom förvaltarens försorg enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

1. Beskrivning av bevarandevärdena

1.1 Administrativa data

Objektnamn	Håmansmaren
NVR-id	21-2046108
Län	Gävleborgs län
Kommun	Gävle kommun
Natura 2000-kod	SE0630241
Arealer (från VIC Natur):	Total areal 16,7 ha Därav landareal 15,3 ha Produktiv skogsmark 12,5 ha
Naturtyper enligt Natura 2000:	7230, Rikkärr 3,2 ha 9010, Västlig taiga 1,1 ha 3140, Kransalgsjöar 0,6 ha 9080, Lövsumpskog 0,2 ha
Naturtyper landareal (enligt Metrias naturtypskartering KNAS):	Tallskog 3,2 ha Granskog 0,2 ha Barrblandskog 2,4 ha Sumpskog 0,8 ha Lövblandad barrskog 2,8 ha Triviallövskog 1,5 ha Ungskog inkl hyggen 1,5 ha

	Våtmark 2,3 ha Övrig öppen mark 1,0 ha Sjöar och vattendrag 0,8 ha
Prioriterade bevarandevärden: Naturtyper	Kalkrika tjärnar, rikkärr, sumpskogar, kalkgranskogar, kalkfuktängar och tidvis vattenfyllda sänkor. (Natura 2000-biotoperna 3140, 7230, 9080.)
Växt- och djursamhällen	Kalkpåverkade vegetationstyper och djursamhällen
Arter (Hotkategori enligt 2015-års rödlista, *= Natura 2000-art)	<u>Ryggradsdjur</u> Större vattensalamander – *Triturus cristatus* * <u>Insekter</u> *Cymatia coleoptrata* (Buksimmare) *Heperocorixa salberghi* (Buksimmare) Bred gulbrämad dykare – *Dytiscus latissimus* * Bred paljettdykare – *Graphoderus bilineatus* * Citronfläckad kärrtrollslända – *Leucorrhinia pectoralis* * Pudrad kärrtrollslända – *Leucorrhinia albifrons* *Cloeon inscriptum* (Dagslända) Stavliknande vattenskorpion - *Ranatra linearis* <u>Mollusker</u> Blodigel – *Hirudo medicinalis* Kalkkärrsgrynsnäcka – *Vertigo geyeri* * (NT) Hjärtgrynsnäcka – *Vertigo antivertigo* Ängsdvärgsnäcka – *Carychium minimum* Stor dammsnäcka – *Lymnaea stagnalis* <u>Alger</u> Mellansträfse – *Chara intermedia* Borststräfse – *Chara aspera* Papillsträfse – *Chara globularis var virgata* <u>Kärlväxter</u> Trolldruva – *Actaea spicata* Tagelstarr – *Carex appropinquata* Hårstarr – *Carex capillaris* Ängsstarr – *Carex hostiana* (NT)

	Loppstarr – *Carex pulicaris* (VU) Klubbstarr – *Carex buxbaumii* Tagelsäv – *Eleocharis quinqueflora* Skogsknipprot – *Epipactis helleborine* Smalfräken – *Equisetum variegatum* Ask – *Fraxinus excelsior* (EN) Knärot - *Goodyera repens* (NT) Gulyxne – *Liparis loeselii* (NT) Tvåblad – *Listera ovata* Strandklo – *Lycopus europaeus* Nästrot – *Neottia nidus-avis* Rosettjungfrulin – *Polygala amarella* Alm – *Ulmus glabra* (CR) Vildlin – *Linum catharticum* Gullviva – *Primula veris* Darrgräs – *Briza media* <u>Mossor</u> Terpentinmossa – *Geocalyx graveolens* Stubbspretmossa – *Herzogiella seligeri* Mörk husmossa - *Hylocomiastrum umbratum* Grov gulmossa – *Pseudocalliergon lycopodioides* Maskgulmossa – *Pseudocalliergon trifarium* Späd skorpionmossa – *Scorpidium cossonii* Dunmossa – *Trichocolea tomentella* Gyllenmossa – *Tomentypnum nitens* Krushättemossa – *Ulota crispa* Kalkkällmossa - *Philonotis calcarea* (NT) <u>Lavar</u> Kattfotslav – *Felipes leucopellaeus* Gammelgranslav – *Lecanactis abietina* <u>Svampar</u> Anisspindling – *Cortinarius odorifer* Rödgul trumpetsvamp – *Craterellus lutescens*
Bebyggelse och anläggningar	En ledningsgata där det tidigare funnits en starkströmsledning (Gävle Energi AB) korsar området i öster.

1.2 Topografi

Reservatsområdet innefattar tre grunda tjärnar med omgivande rikkärr, en igenvuxen tjärn, tre tidvis vattenfyllda sänkor, olika typer av sumpskog samt angränsande skogsmark. Området ligger kustnära i ett flackt område där de östra delarna var del av en havsvik fram till 1700-talet. Terrängen sluttar svagt från en nivå på 10 m i söder till bara 1–2 m i nordost och består i stora drag av två avsatser som delas av en mindre sluttning belägen i den smalaste delen av området. De fyra öppna våtmarkspartierna omges av mycket låga moränkullar.

1.3 Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning

Skogsbruk har varit den helt dominerande markanvändningen under senare decennier. Nästan hela reservatet har varit kalavverkat under 1960- och 1970-talet. Mestadels unga barrskogar intar därför den fasta moränmarken. I östra kanten finns en inága med namnet Storvreten och rester efter mindre odlingar som ligger inom reservatet och visar att området förr nyttjats för jordbruk. Nära vägen finns en mindre deponi där muddringsmassor och hushållsavfall har lagts längre tillbaks.

1.4 Områdets bevarandevärden

1.4.1 Biologiska bevarandevärden

Området uppvisar en rad mycket värdefulla naturtyper som präglas av kalkförekomsten och hydrologin. De värdefullaste naturtyperna är de kalkpåverkade rikkärren och de näringsfattiga kalkvattentjärnarna. Området är mycket artrikt och innehåller ett stort antal växter och djur som signalerar naturvärden. Rödlistade arter finns inom de flesta organismgrupper. Flera arter och naturtyper förekommer här på sin svenska nordgräns. Området är sedan tidigare högt klassat och ingår i den reviderade myrskyddsplanen för Sverige liksom i EU:s nätverk av skyddade områden Natura 2000.

De tre kalkvattentjärnarna är 1–4 dm djupa, har klart vatten och bottnar med kalkgyttja som är bevuxna med kransalger av varierande täthet. Den centralt belägna Håmansmaren, som är den djupaste av tjärnarna, är något humös. Bottenfaunan domineras av fjädermygglarver och larver av dagsländan *Cloeon inscriptum*. Bottenfaunaundersökningar har konstaterat fem olika snäckor som är beroende av det kalkpåverkade vattnet. I alla tre tjärnarna finns smågäddor och även stor dammsnäcka, som är talrik i den norra. I den centrala och den norra tjärnen finns den tidigare rödlistade blodigeln, i den norra även de sällsynta buksimmarna *Cymatia coleoptrata* och *Hesperocorixa sahlbergi*. Den sydliga arten bred paljettdykare förekommer vid den centrala tjärnen och citronfläckad kärrtrollslända vid den norra, medan pudrad kärrtrollslända och bred gulbrämad dykare har setts vid båda. De fyra sistnämnda arterna är upptagna i art- och habitatdirektivet.

Tjärnarna omges av gungflyn och flera typer av rikkärr som representerar olika stadier i landhöjningskustens kärrmiljöer. Floran har likheter med den angränsande Harkskärsfjärden. De flesta kärren är blöta och har väl utvecklade brunmossmattor där grov skorpionmossa dominerar, men inslag finns av fetbålmossa, späd skorpionmossa, spjutmossa, gyllenmossa och stor skedmossa m.fl. I den tidvis uttorkande svackan i nordväst växer den ovanliga grov gulmossa. Den västra tjärnen intas av en vacker mosaik av små gungflyöar och utgör kanske det nordligaste exemplet på denna typ av kalkkärrgölsvegetation i Sverige. Karaktärsarter är där tagelsäv, gulyxne, vass, bunkestarr och strandklo på väl utvecklade brunmossmattor.

Kärret vid den norra tjärnen är nästan fritt från vass och utgör i sin södra del ett mycket värdefullt rikkärr med arter som ängsnycklar, klubbstarr, kärrspira, bläddror (3 arter), kärrsälting och kalkkällmossa. Kring uppstickande fastmark finns rikligt med loppstarr, smalfräken, vildlin och tagelstarr, samt lite hårstarr. En mycket värdefull flora finns också i kärr och fuktängar söder och väster om tjärnen Håmansmaren. Tagelsäv är där en karaktärsart och lokalt ses ängsstarr, hårstarr, loppstarr och gräsull, arter som saknas i delar med tät vass.

Det östligaste kärret är igenvuxet med tät vass. Troligen har näringsrikt vatten kommit med bäcken från Storvreten, men det är också möjligt att läckage från deponin har påskyndat igenväxningen. I nordväst finns en annan värdefull naturtyp i form av en stor öppen glänta kring en tidvis vattenfylld svacka. En örtrik strandvegetation omger botten av svackan som intas av en kärrartad vegetation, dock utan torv. Här förekommer den sällsynta rikkärrsarten grov gulmossa. Vid en liknande miljö strax österut växer strandviol på sin nordligaste lokal längs kusten. I en tidvis vattenfylld sänka har större vattensalamander påträffats.

Ett tidigare mer öppet parti med små kärrfönster och en värdefull hävdgynnad flora växer nu igen med träd och buskar. Här finns rikligt med orkidéer och bl.a. rosettjungfrulin, loppstarr, hårstarr, smalfräken och darrgräs. Mycket darrgräs och loppstarr finns också i den gamla kraftledningsgatan som korsar sumpskogen i öster.

De lövrika sumpskogarna i söder och öster är översilade av bäckstråk som breder ut sig i de svaga sluttningarna och har en rik örtflora med orkidéer. Skogsknipprot, tvåblad och skogsnycklar förekommer ymnigt. Trädskiktet domineras av klibbal, gran och björk, men ställvis ingår mer ask. Åtminstone den östra sumpskogen har enligt gamla ekonomiska kartan varit glesare. Sumpskogen i väster, som utgör Natura 2000-biotop, ger intryck av längre kontinuitet med mer död ved, tydliga socklar och ett mossigare bottenskikt. Här förekommer rikligt av den rödlistade dunmossan på källpåverkad mark. Andra

signalarter i sumpskog är stubbspretmossa, terpentinmossa, gammelgranslav och kattfotslav.

Övriga skogar i området är i allmänhet unga och barrdominerade, delvis nyligen gallrade. I sydväst ingår ett parti med drygt 100-årig tallskog av lite högre värde. På torrare mark dominerar bärrisen, men så fort marken har närmare kontakt med grundvattnet blir floran rikare, så till exempel i den unga kalkgranskogen öster om den lilla inägan där nästrot och andra orkidéer växer. Även längs den blockiga bäcken som rinner genom barrskogen centralt i området är floran rikare. Här står områdets enda alm. Den lilla inägan, som sluter sig från kanterna, har också en frodig flora med mycket orkidéer.

1.4.2 Kulturhistoriska bevarandevärden

Förhistoriska lämningar saknas eftersom områdets högsta punkt ligger knappt 10 m ö. h. Det finns dock gravar från äldre järnålder i högre belägna områden strax nordväst och sydöst om naturreservatet. I fornlämningsregistret finns en bebyggelselämning efter Harkskärs ursprungliga fiske- och fäbodplats vid Storvreten öster om området. Några kilometer västerut ligger ytterligare fyra fäbodplatser. Den del av området som hade höjt sig ur havet användes då sannolikt för fäbodbete, kanske också för myrslåtter. Efter 1700-talets mitt omvandlades fäbodstället Storvreten till en eller ev. två små fiskargårdar. Gården hade en större inäga med åkermark vid Storvreten, nu sporadiskt använd för hästbete, och en mindre som ingår i reservatet. Gården lades ner vid slutet av 1800-talet, men fortfarande 1959 fanns det sedan länge övergivna torpet vid Storvreten kvar. Kor från de närliggande gårdarna i Harkskär gick ännu på 1940-talet fritt på skogen i området. Den ekonomiska kartan från 1950-talet visar att öppnare områden fanns längs i öster. Omedelbart öst och söder om området går också en gammal kyrkstig som förband Harkskär med Bönan.

1.4.3 Geovetenskapliga bevarandevärden

Berggrunden utgörs, enligt SGU:s berggrundskarta, av den sura bergarten gråvacka. Grunden till områdets höga naturvärden står att finna i den kalkrika morän som transporterades hit med inlandsisen från Bottenhavet. Eftersom kalkstenar är ovanliga eller saknas i markytan förekommer troligen kalken främst som lera och annat finkornigt material i botten av moränen. Rörligt markvatten för med sig löst kalk från moränen och ger förutsättningar för den rika floran och faunan.

1.4.4 Bevarandevärden för friluftsliv

Området är av litet intresse för det allmänna friluftslivet. För den växt-intresserade har det mer att ge, både vad gäller rikedomen på orkidéer och rikkärrsarter. Området nås från den angränsande Harkskärsvägen i norr, men är delvis något svårvandrat med tät ungskog och blöta kärr.

1.5 Källförteckning

http://historiska kartor.lantmateriet.se: Ekonomisk karta 1954, Bönan J133-13H7g 55.

Proschwitz, T. v. Snäckor i rikkärr i Gävleborgs län. Rapport 2007:14. Länsstyrelsen i Gävleborg.

Stjernholm, F. 2009. Inventering av limniska evertebrater i det blivande naturreservatet Håmansmaren 2009. Länsstyrelsen i Gävleborg.

Ståhl. P. Håmansmaren – Inventeringsrapport (2009-02-29). Länsstyrelsen i Gävleborg 2009.

Bevarandeplan Natura 2000 Håmansmaren SE0630241. Diarienr. 7995-2016. Länsstyrelsen i Gävleborg 2016.

Värdefull natur i Gävleborg – Naturvårdsprogram. Rapport 1997:12. Länsstyrelsen i Gävleborg 1997.

Kulturmiljöbilaga. Del av översiktsplan Norrlandet. Gävle kommun 2008.

Översiktsplan Gävle kommun 2030. Antagen 2017.

PLANDEL

2. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Naturreservatet är indelat i 6 skötselområden, vilka utgår från den skötsel som ska genomföras. Skötselområdena är:

1: Grunda tjärnar med omgivande öppna rikkärr samt tidvis vattenfyllda sänkor
2: Rikkärr som sköts med slåtter
3: Ytor som röjs/hålls öppna
4: Vattendrag och diken
5: Sumpskog, barrskog och hygge med fri utveckling
6: Information och friluftsliv

Skötselplanens skötselområde 1: Grunda tjärnar med omgivande öppna rikkärr samt tidvis vattenfyllda sänkor

Beskrivning

Området består av tre grunda tjärnar med omgivande öppna rikkärr, en igenvuxen tjärn som intas av vass, två tidvis vattenfyllda sänkor och en salamandergöl.

Bevarandemål

Tjärnarna är 1–4 dm djupa med lös kalkgyttja och annan gyttja på bottnar som är glest till tätt bevuxna med kransalger. Vattnet är oftast klart, men kan skifta över tid. Tjärnarna omges av gungflyn och rikkärr. Skötselområdet är öppet och stora ytor i rikkärren är fria från vass och pors. De tidvis vattenfyllda sänkorna kantas av gles, gärna talldominerad skog och skuggas inte av tätt med uppväxande träd eller mycket lövträd.

Öppna rikkärr utgör minst 2,5 ha och grunda kalkrika tjärnar minst 0,6 ha. Vassen expanderar inte. Antalet blommande/vegetativa skott av gulyxne minskar inte långsiktigt. Lämpliga biotoper finns för kalkkärrsgrynsnäcka och bred gulbrämad dykare. De typiska arterna späd skorpionmossa, ängsnycklar, tagelsäv och kransalger av släktet Chara uppvisar ingen påtaglig minskning i området. Lämpliga föryngringsplatser finns för vattensalamandrar.

Skötselåtgärder

Unga barrträd (främst gran) glesas initialt ut i fastmarkskanter mot kärr där de står tätt, skuggar kalkpräglad öppenmarksflora eller hindrar uppvärmning av tidvis vattenfyllda sänkor. På sådana platser ringbarkas också vissa lövträd för att förhindra mullbildning och ökad näringstillgång. Ung vedartad vegetation på öppen mark dras upp med rötterna alternativt ringbarkas. Om vassen sprider sig kan vasslåtter bli aktuell. Detta gäller framförallt södra delen av det norra kärret och östra delen av det västra kärret (där kalkkärrgrynsnäcka finns).

Skötselplanens skötselområde 2: Rikkärr som sköts med slåtter

Beskrivning

Området består av två ytor med öppna rikkärr och fuktängar som har inslag av hävdgynnade arter såsom ängsstarr, hårstarr eller gräsull. Vass kan dominera i nuläget.

Bevarandemål

Området innehåller öppna rikkärr med ängsartade fastmattor. Här ska finnas en väl utvecklad rikkärrsvegetation med rik förekomst av typiska arter. Skötselområdet är fritt från, eller endast svagt bevuxet med vass och pors.

Skötselåtgärder

Skötselområdet slås med lie, alternativt motormanuell slåtterbalk i juli-augusti, varje år under en inledning för att bli av med vassen, sedan vartannat till vart tredje år och då gärna sent på säsongen. Hö förs ut ur området, bränns eller stackas på torrare mark nedströms rikkärren. För att sköta området får en mindre brukningsväg röjas fram.

Skötselplanens skötselområde 3: Ytor som röjs/hålls öppna

Beskrivning

Skötselområdet består av två olika delområden. Dels en liten inäga som tidigare troligen använts som åker och omges av en stenmur och mycket grunda igenvuxna diken. Vegetationen är av fuktängstyp och har en rik och starkt kalkpåverkad flora med orkidéer som tvåblad, skogsknipprot och skogsnycklar samt gullvivor.

Den andra delen är en tuvig, låglänt skogsmark under igenväxning med lågvuxna träd och buskar och små kärrartade ytor (kärrfönster). Även här finns en mycket rik och starkt kalkpåverkad flora med nämnda orkidéer och hävdgynnade växter som rosettjungfrulin, hårstarr och loppstarr m.fl.

Bevarandemål

Skötselområdet innehåller helt öppna ytor och andra ytor med enstaka träd eller buskar. Inägan är i stort sett helt öppen. Arealer som hålls i huvudsak öppna är minst 0,4 ha. Floran är mycket artrik med rikkärrsarter och kalkfuktängsarter. Här finns ett stort inslag av orkidéer eller hävdgynnade växter som t.ex. rosettjungfrulin, hårstarr och loppstarr.

Skötselåtgärder

Uppväxande ungskog röjs eller avverkas och området öppnas upp. Enstaka äldre eller andra lämpliga träd kan sparas i det nordöstra delområdet. Om möjligt slås också lämpliga mindre kärrpartier med lie, först varje år, sedan minst vart tredje år efter behov och utvärdering. Hö och avverkningsrester forslas ut ur området, bränns eller högläggs i angränsande ungskog med bärrisvegetation. För att sköta området får en mindre brukningsväg röjas fram.

Skötselplanens skötselområde 4: Vattendrag och diken

Beskrivning

Vatten rinner norrut genom området via två bäckstråk. Det ena rinner längs en trädridå på hygget ovanför, via den lilla salamandergölen i sydväst och ner genom en sumpskog till den centralt belägna tjärnen Håmansmaren. Vattnet forsar vidare i en skogsbäck med några meters fallhöjd genom den svallade och blockrika sluttningen ner till den norra tjärnen. Denna avvattnas av två bäckar som går genom rör under vägen. Den västligaste tjärnen tar emot diffust markvatten från salamandergölen. Det andra vattenstråket kommer via Storvretens gräsmark som ett dike och sprider ut sig i sumpskogen innan det

rinner ut i det nordöstra kärret. Det avvattnas genom sumpskogen i nordost till ett annat dike, som i sin tur rinner under vägen.

Bevarandemål

Området har en naturlig hydrologi som är obetydligt påverkad av dikningar, sänkningar och rensningar. (Diken vid den lilla inägan kvarstår.) Tjärnar och vattensamlingar hyser en artrik och intressant bottenfauna och i vissa förekommer vattensalamandrar.

Skötselåtgärder

Diket som kommer från Storvretens gräsmark läggs igen genom att lägga tillbaka de stenar som är uppgrävda och ligger längs kanten av diket. Utloppsbäcken från den norra tjärnen mot havet återställes manuellt genom återföring av block och sten som rensats upp längs kanterna. Detta kan ge en något högre vattenyta i tjärnen. Om övriga tjärnar är påverkade av sänkningar återställs deras utlopp.

Skötselplanens skötselområde 5: Sumpskog, barrskog och hygge med fri utveckling

Beskrivning

Skogen i området är i allmänhet ung och barrdominerad, delvis nyligen gallrad. I sydväst ingår ett parti med drygt 100-årig tallskog.
Det finns tre ytor med sumpskog. Översilade sumpskogar med rikörtsvegetation finns i nordost och söder, mossrik sumpskog med socklar i nordväst. De har ett stort innehåll av lövträd. I väster ingår även lite tallsumpskog av skvattramtyp. Sumpskogarna har en i stort sett intakt hydrologi.

Bevarandemål

Uppväxt skog av olika karaktär och trädslagsblandning karaktäriserar området. Äldre skog innehåller typiska naturskogsstrukturer som gamla träd och död ved av olika former. Kanterna mot kärr och andra öppna ytor har ett ganska glest trädskikt och innehåller buskar. Arealen västlig taiga (alla typer) är minst 1 ha i reservatet. Sumpskogarna är naturskogsartade och olikåldriga med senväxta träd och ett stort inslag av strukturer som lågor, högstubbar, socklar och rännilar. Området har en naturlig hydrologi.

Skötselåtgärder:

Inga åtgärder är planerade i skötselområdet. Bestånden får utvecklas genom intern dynamik.

Skötselplanens skötselområde 6: Information och friluftsliv

Beskrivning

Området är av litet intresse för friluftslivet men ligger nära bebyggelse och centralorten Gävle. Inga särskilda besöks- eller friluftsanläggningar planeras. Området nås från den angränsande Harkskärsvägen i norr, men är delvis något svårvandrat med tät ungskog och blöta kärr.

Bevarandemål

- Naturreservatets gränser ska vara tydligt markerade.
- Minst en väl underhållen informationsskylt med en beskrivning av naturreservatet ska finnas. En parkeringsplats kan anläggas på den öppna ytan precis i kurvan i norra kanten av reservatet.
- Information ska finnas om naturreservatet på länsstyrelsens hemsida.

Skötselåtgärder

Markering och underhåll av områdets gräns. Framtagande, uppsättning och underhåll av informationsskylt. Om möjligt anläggs en parkeringsficka i vägkanten. I en framtid kan enklare åtgärder för att vägleda besökare bli aktuella. Information tas fram till hemsidan och ajourhålls.

3. Uppföljning

3.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Länsstyrelsens personal eller andra av länsstyrelsen anlitade entreprenörer ansvarar för dokumentation och rapportering av vilka åtgärder som genomförts och när de genomförts. Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning och utvärdering av genomförda skötselåtgärder sker för:

- Gränsmarkeringar
- Informationsskylt
- Slåtter av rikkärr och fuktängar/ vasslåtter
- Riktad röjning/gallring, motormanuell
- Hydrologisk återställning

3.2 Uppföljning av bevarandemål

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen specificeras i dokumentet ”Uppföljningsplan för Håmansmarens naturreservat” vilket fastställs i samband med naturreservatets bildande. Mer information om Länsstyrelsens uppföljning finns i ”Uppföljning av skyddade områden i Gävleborgs län – policy och översiktlig plan 2012”.

4. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Frekvens	Prio-riteri ng	Finansiering
Markering och underhåll av reservatets gränser	Initialt och vid behov	Reservatets gräns, se beslutskarta	Markering initialt, underhåll vid behov	1	Skötselanslag
Ta fram, sätta upp och underhålla informationsskylt	Initialt och vid behov	Se karta till skötselplan	Uppsättning initialt, löpande underhåll vid behov	1	Skötselanslag
Anlägga P-plats	Initialt och vid behov	Se karta till skötselplan	Löpande underhåll vid behov	2	Skötselanslag
Tillhandahålla information om reservatet på länsstyrelsens hemsida	Initialt och därefter vid behov	Länsstyrelsens hemsida	Återkommande	1	Skötselanslag
Slåtter av rikkärr och fuktängar	Två år i rad inom 4 år, därefter minst vart tredje år	Skötselområde 2 & 3	Återkommande	1	Skötselanslag
Viss gallring av barrträd i kantzoner	Initialt och därefter vid behov	Skötselområde 1	Eventuellt återkommande	3	Skötselanslag
Vasslåtter	Om behov uppkommer	Delar av skötselområde 1	Eventuellt återkommande	3	Skötselanslag
Riktad röjning/ gallring, motormanuell		Skötselområde 3		2	Skötselanslag
Igenläggning av diken		Skötselområde 4		1	Skötselanslag

5. Revidering

Skötselplanen gäller tillsvidare, men bör löpande ses över och revideras vid behov. Om inte tidigare kan det vara lämpligt att revidera skötselplanen om ca 15 år.

Länsstyrelsen Gävleborg

SKÖTSELPLAN FÖR
HÅMANSMARENS NATURRESERVAT

2019-12-09

Dnr 5421-2011
80-244

Håmansmarens naturreservat
Skötselområden

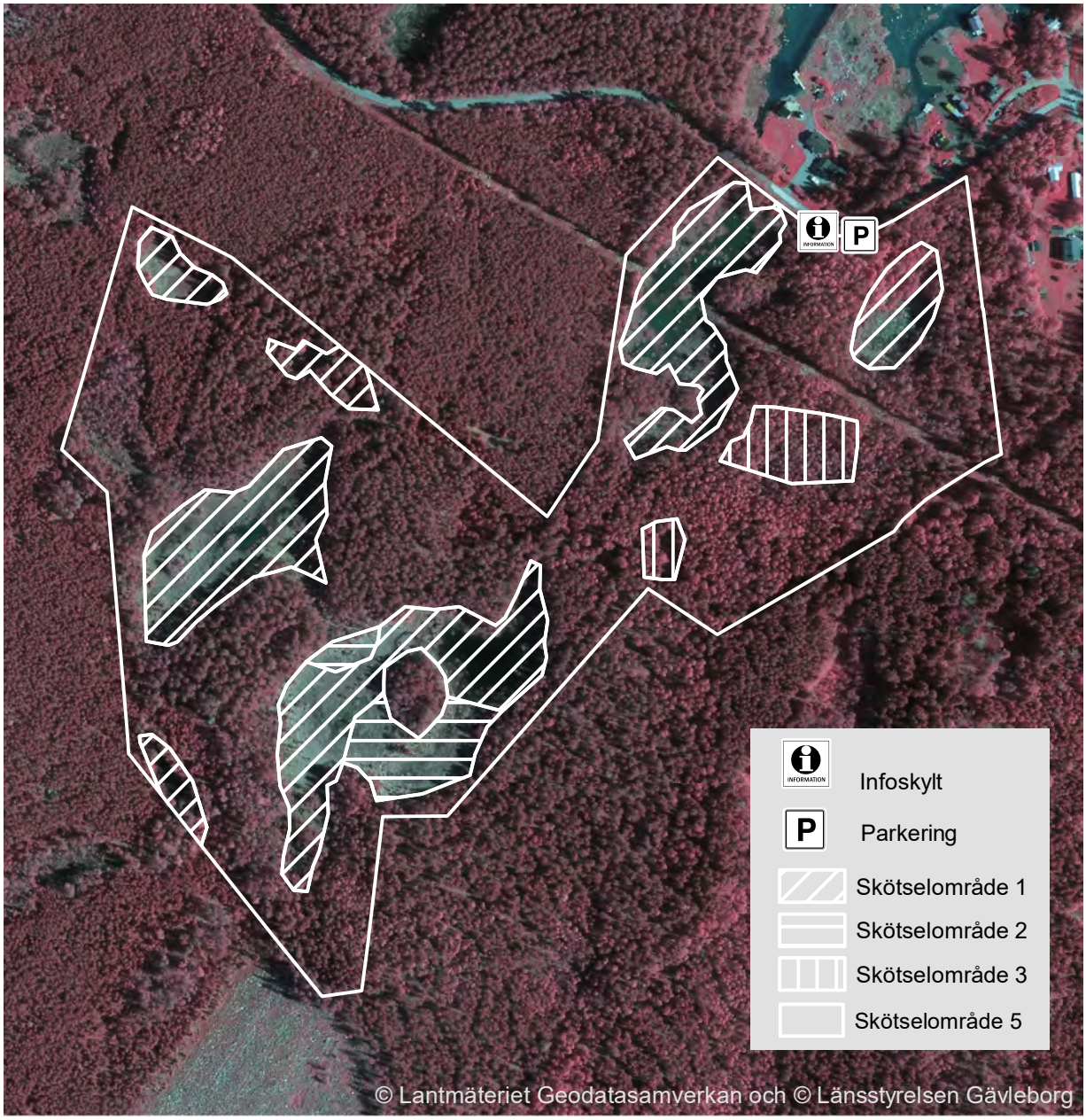

Bakgrundskarta: Ortofoto

Skala 1:4 500

0 15 30 60 90 120 150 Meter

Karta tillhörande skötselplan för Håmansmarens naturreservat
Gränsen är inmätt i fält

Centrumkoordinater (SWEREF99 TM)
N: 6738794 E: 625482

N

Postadress	Besöksadress	Telefon	E-post adress
Länsstyrelsen 801 70 Gävle	Borgmästarplan	010-225 10 00	gavleborg@lansstyrelsen.se

LANTMATERIET

Karta

09-10-16

Ärende

Naturreservatet Håmansmaren
Kommun: Gävle
Län: GÄVLEBORG

Aktbilaga: KA
Ärendenr: X09227
Orig.format: A4S

Christina Norrström
Ingenjör

Teckenförklaring:

- Traktgräns
- Gräns naturreservat
- BERGA 1:1 Fastighetsbeteckning
- Gränspunkt
- Brytpunkt naturreservat

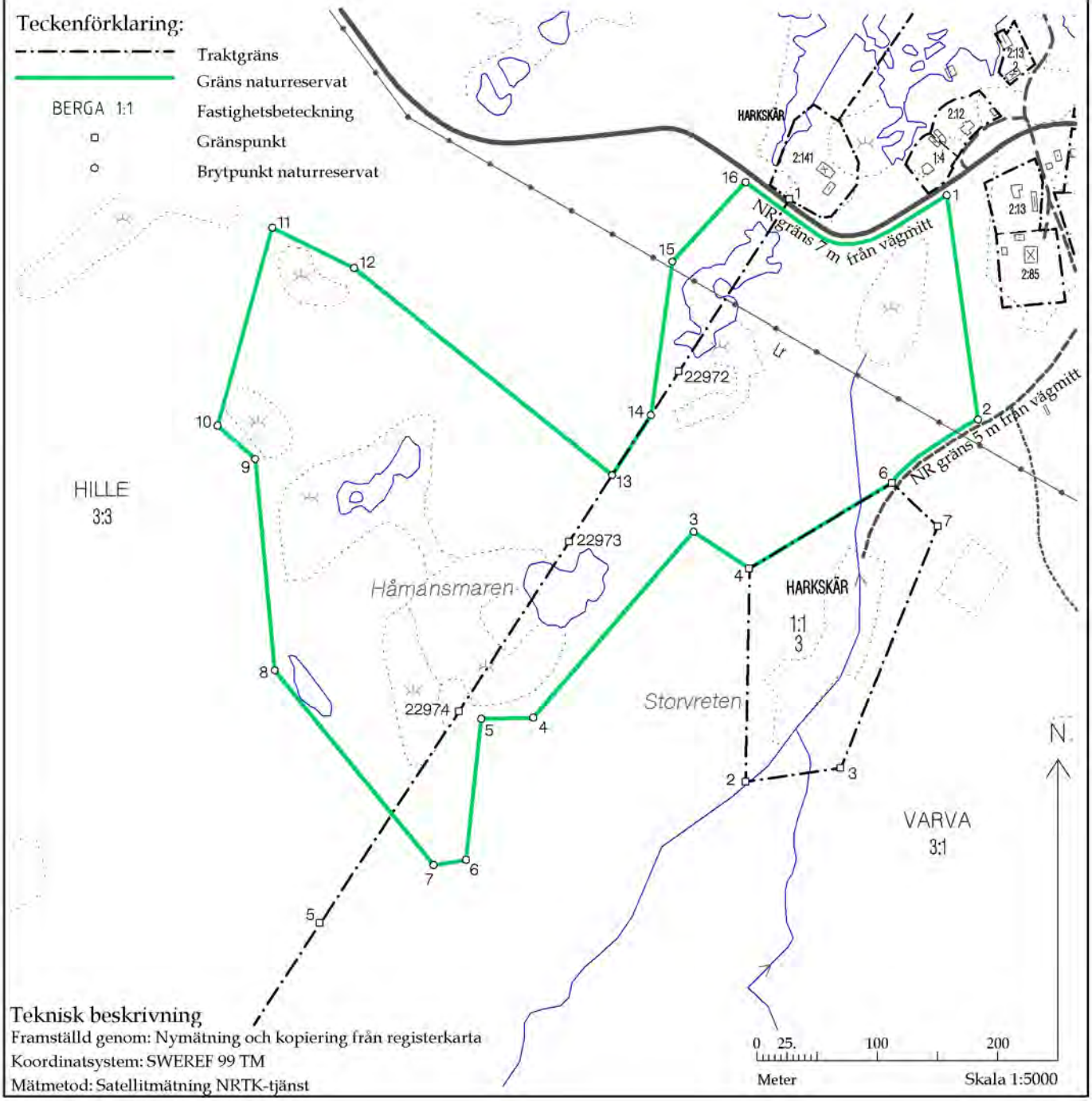

Teknisk beskrivning

Framställd genom: Nymätning och kopiering från registerkarta
Koordinatsystem: SWEREF 99 TM
Mätmetod: Satellitmätning NRTK-tjänst

Lantmäteriet TEKNISK BESKRIVNING Aktbil TBE
Gävleborgs län Dnr X09227
2009-10-16

Naturreservatet Håmansmaren
Gävle kommun
Gävleborgs län

Koordinatförteckning (SWEREF 99 TM)
Koordinatkvalitet: Inre och yttre 0,030-0,500m
Mätmetod: Satellitmätning NRTK-tjänst

	Punkt nr	X	Y	Markering
		Brytpunkt naturreservat		
21EGS BGRÄ	1	6739027.44	625802.80	tp
	2	6738841.50	625828.72	tp
	3	6738748.34	625592.64	tp
	4	6738594.14	625459.53	tp
	5	6738592.99	625416.42	tp
	6	6738475.88	625403.72	tp
	7	6738471.70	625376.78	tp
	8	6738633.35	625245.05	tp
	9	6738808.85	625228.59	tp
	10	6738836.75	625197.60	tp
	11	6739000.54	625242.94	tp
	12	6738967.11	625310.86	tp
	13	6738795.38	625525.00	tp
	14	6738845.36	625557.21	tp
	15	6738972.32	625574.94	tp
	16	6739038.37	625635.84	tp
		Gränspunkter		
21EGS GRÄ	1	6739024.16	625672.30	rm
	2	6738540.69	625635.83	rn
	3	6738552.30	625714.69	jst
	4	6738717.85	625638.87	röse
	5	6738423.31	625282.48	rn
	6	6738789.05	625757.38	rn
	7	6738752.84	625795.31	röse
	22972	6738881.58	625580.55	rn
	22973	6738740.09	625489.38	rn
	22974	6738599.29	625397.98	rn

Förklaringar till markeringar

jst = Järnstång
rm = Rör i mark
rn = Råsten
röse = Röse

I tjänsten

Christina Norrström
Ingenjör

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Om Ni vill överklaga detta beslut skall Ni göra det **skriftligen** hos **Regeringen, Miljödepartementet**.

Brevet med överklagandet skall dock lämnas eller skickas till:

Länsstyrelsen Gävleborg
801 70 Gävle

eller via e-post till:

gavleborg@lansstyrelsen.se

Skrivelsen med överklagandet måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag Ni fick del av beslutet.

Om överklagandet kommer in för sent kan det inte tas upp till prövning.

I överklagandet ska Ni ange
1. Ert namn och Er adress
2. vilket beslut Ni överklagar (diarienummer eller motsvarande)
3. vilken ändring Ni vill ha, samt
4. vilka skäl Ni anser att Ni har för ändringen.

Vill Ni veta mera om hur man överklagar kan Ni ta kontakt med Naturvårdsenheten vid Länsstyrelsen, telefon 010-225 10 00.

UPPLYSNINGAR

Regeringen prövar efter överklagande beslut av statliga myndigheter i frågor som rör bildande av naturreservat, utom frågor om ersättning, (18 kap 1 § miljöbalken).

Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Skogsstyrelsen och Havs- och vattenmyndigheten får överklaga beslut om bildande av naturreservat (40 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.).

Beslut om bildande av naturreservat får även överklagas av den som domen eller beslutet angår, om avgörandet har gått honom eller henne emot samt den myndighet, kommunala nämnd eller annan som enligt vad som är särskilt föreskrivet i balken eller i föreskrifter meddelade med stöd av balken har rätt att överklaga. Denna paragraf innebär inte någon inskränkning av rätten att överklaga enligt bestämmelser i rättegångsbalken (16 kap 12 § miljöbalken).